

Dėl su Panamos vėliava plaukiojusio laivo nuskendimo nukentėję asmenys gali Italijos teismuose pareikšti ieškinį šį laivą klasifikavusioms ir sertifikavusioms Italijos įstaigoms

Šios įstaigos gali remtis imunitetu nuo jurisdikcijos tik tiek, kiek jų veikla buvo Panamos valstybės viešosios valdžios išraiška

2020 m. gegužės 7 d. priimtame Sprendime *Rina* (C-641/18) Teisingumo Teismas nusprendė, pirma, kad **ieškinys dėl žalos atlyginimo, pareikštas privatinės teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims, vykdančiams laivų klasifikavimo ir sertifikavimo veiklą trečiosios valstybės vardu ir pavedimu, patenka į sąvoką „civilinės ir komercinės bylos“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001¹ (toliau – Reglamentas „Briuselis I“) 1 straipsnio 1 dalį, taigi ir į šio reglamento taikymo sritį, jeigu ši veikla vykdoma ne vykdančios viešosios valdžios prerogatyvas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę**. Antra, jis pažymėjo, kad tarptautinės paprotinės teisės principu dėl imuniteto nuo jurisdikcijos nacionaliniam teismui, į kurį kreiptasi, nedraudžiama įgyvendinti minėtame reglamente numatytą jurisdikciją byloje dėl tokio ieškinių, jeigu šis teismas konstatuoja, kad tokios įstaigos nesinaudojo viešosios valdžios prerogatyvomis, kaip tai suprantama pagal tarptautinę teisę.

2006 m. Raudonojoje jūroje nuskendo su Panamos Respublikos vėliava plaukiojęs laivas *Al Salam Boccaco '98*; katastrofos metu žuvo daugiau nei 1 000 žmonių. Aukų šeimų nariai ir išgyvenę keleiviai *Tribunale di Genova* (Genujos teismas, Italija) pareiškė ieškinį *Rina SpA* ir *d'Ente Registro Italiano Navale* (toliau kartu – bendrovės *Rina*), t. y. nuskendusio laivo klasifikavimo ir sertifikavimo operacijas atlikusioms bendrovėms, kurių buveinės yra Genujoje. Ieškovai reikalavo atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, patirtą dėl galimos bendrovių *Rina* civilinės atsakomybės; jie teigė, kad minėtos operacijos buvo nuskendimo priežastis. Bendrovės *Rina*, remdamosi imuniteto nuo jurisdikcijos principu, tvirtino, kad teismas, į kurį kreiptasi, neturi jurisdikcijos, nes klasifikavimo ir sertifikavimo operacijas jos vykdė Panamos Respublikos pavedimu, todėl minėtos operacijos laikytinos deleguojančiosios valstybės suverenių prerogatyvų išraiška. Teismas, į kurį kreiptasi, kelia klausimą dėl Italijos teismų jurisdikcijos ir pateikė prejudicinį klausimą.

Pirmiausia Teisingumo Teismas aiškino sąvoką „civilinės ir komercinės bylos“, kaip tai suprantama pagal Reglamento „Briuselis I“ 1 straipsnio 1 dalį, atsižvelgdamas į laivų klasifikavimo ir sertifikavimo veiklas, bendrovių *Rina* vykdytas Panamos Respublikos pavedimu ir vardu, kad nustatytų, ar Italijos teismai turi jurisdikciją pagal šio reglamento 2 straipsnio 1 dalį². Iš pradžių Teisingumo Teismas priminė, kad nors tam tikri valdžios institucijos ir privatinės teisės reglamentuojamo subjekto ginčai **gali patekti į Reglamento „Briuselis I“ taikymo sritį, kai ieškinys susijęs su veiksmiais, atliktais nevykdančios viešosios valdžios (*iure gestionis*), kitaip yra tuo atveju, kai valdžios institucija veikia vykdydama viešosios valdžios funkcijas (*iure imperii*)**. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, jog nesvarbu tai, kad tam tikra veikla buvo vykdoma valstybės pavedimu: vien tai, kad tam tikri įgaliojimai suteikiami viešosios valdžios

¹ 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42). Šioje jo nuostatoje, be kita ko, numatyta, kad šis reglamentas taikomas civilinėse ir komercinėse bylose.

² Pagal šią nuostatą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareikšiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.

aktu, nereiškia, kad šie įgaliojimai įgyvendinami *iure imperii*. Tas pats pasakytina apie nagrinėjamas operacijas, vykdytas Panamos Respublikos vardu ir interesais, nes veikimas valstybės vardu ne visada reiškia viešosios valdžios funkcijų vykdymą. Be to, vien aplinkybės, kad tam tikra veikla siekiama viešojo tikslo, savaime nėra pakankamas kriterijus, kad šią veiklą būtų galima laikyti vykdoma *iure imperii*. Taigi Teisingumo Teismas pabrėžė, kad **nustatant, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos operacijos buvo atliekamos vykdančios viešosios valdžios prerogatyvas, svarbus kriterijus yra įgaliojimų, kurių nereglementuoja santykiams tarp privačių asmenų taikomos taisyklės, įgyvendinimas.**

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad bendrovių *Rina* vykdytomis operacijomis siekta tik nustatyti, ar nagrinėjamas laivas atitinka taikytinuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus, ir, jei taip, išduoti atitinkamus liudijimus. Taikytinus techninius reikalavimus galėjo aiškinti ir nustatyti tik Panamos Respublikos valdžios institucijos. Žinoma, klasifikavimo ir sertifikavimo bendrovės vykdomas laivo patikrinimas tam tikrais atvejais gali lemti liudijimo panaikinimą dėl to, kad laivai neatitinka šių reikalavimų. Tačiau toks panaikinimas neišplaukia iš minėtų įstaigų, kurios veikia pagal iš anksto apibrėžtas taisykles, įgaliojimų priimti sprendimus. Jeigu po liudijimo panaikinimo laivas nebegali plaukioti, taip yra dėl įstatyme nustatytos sankcijos. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad, **su sąlyga, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atliks reikiamus patikrinimus, tokios klasifikavimo ir sertifikavimo operacijos, kurias atliko bendrovės *Rina*, negali būti laikomos atliktomis vykdančios viešosios valdžios prerogatyvas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę.**

Antra, Teisingumo Teismas išnagrinėjo galimas išimties, susijusias su tarptautinės paprotinės teisės principu dėl imuniteto nuo jurisdikcijos, pasekmes Reglamento „Briuselis I“ taikymui. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jau yra nusprendęs, jog pagal dabartinę tarptautinę praktiką **valstybės imunitetas nuo jurisdikcijos nėra absoliutus**, bet visuotinai pripažįstamas, kai ginčas susijęs su *iure imperii* atliktais suvereniais veiksmais. Tačiau jis **gali būti netaikomas, jei teisme pareiškiamas ieškinys dėl aktų, kurie nesusiję su viešosios valdžios funkcijų vykdymu.** Paprastai privatinės teisės subjektų, kaip antai bendrovių *Rina*, imunitetas nuo jurisdikcijos nėra bendrai pripažįstamas laivų klasifikavimo ir sertifikavimo operacijų atveju, jei šios operacijos nebuvo atliktos *iure imperii*, kaip tai suprantama pagal tarptautinę teisę. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad pagal minėtą principą nedraudžiama taikyti Reglamento „Briuselis I“ tokioje byloje, kaip pagrindinė, jei teismas, į kurį kreiptasi, konstatuoja, kad atitinkamos klasifikavimo ir sertifikavimo įstaigos nesinaudojo viešosios valdžios prerogatyvomis, kaip tai suprantama pagal tarptautinę teisę.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127